

MINERVA

Țiară literară, beletristică și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil:
George Curteanu.

Prețul: pe an 4 fl., pe 1/2 an 2 fl., pe 1/4 an 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețul e a se solvi înainte.

Cătră Român.

Ca stânca neclătită de valuri furibunde,
Ce'n densa cu țârie isbescă necontenită, —
Așa o, tu române, în a vieții unde
Stătuși luptându cu traiful, ce sôrtea ți-a menită.

O luptă ne'ntreuptă cu ordele barbare
Ți-au fostă a tale dăle și-ună jugă crudă de nespuse,
Decând Traiană divinulă pre-a Daciei hotare
Din câmpii Ausoniei pre tine te-a adus.

Ună tîmpă de umilire și-amară suferință,
Fortune 'ngrozitoare în țera-ți te-au ajunsă,
Mă inimici cercară în propria-ți locuință
Mormântulă se-ți gătescă pre față, pre ascunsă.

Dar' nu! nu fură 'n stare nici tîmpurile grele,
Să curme-a ta vieți, nici crudulă de păgână,
Căci nu pôte să piără ună populă, ce pre stele
Scrisă are viitorulă ferice de stăpână.

Păstră't ai cu sântenie frumoasă-ți scumpă țera,
Ce ție moștenire strămoșii ți-au lăsată,
Pre falnicele-ți câmpuri de-o înrodire rară
N'ai suferită să ședă veneticulă turbată.

De câte-oră dușmanii nu vrur' a ei perire . . . !?
Dar' tu de Provedință ai fostă ajutorată
De mörte ai ferit' o și lauri de mărire
Facuși să strălucescă pre frunte-ți ne'ncetată.

Ah! nu! pôte Dacia — odată fericită —
Muntii, ce se 'nalță cu vîrfulă până 'n nori,
Cu văi încântătoare să fie nimicită
De armele dușmane, cu tôte-a ei comori.

Deșertă fu 'ncercarea dușmanului nemernic
Pre tine a te repune și țera a-ți răpi,
Căci tu luptându ferbinte cu brațulă teu puternic
Ai frântă a lui potere și gloria-ți să 'mplină.

Mărire-ți este mare, tu vrednică fiu ală Romei,
In secolulă luminei p'ală țerei tale sînă
Trecutu-te-au mă furit scutită de mâna Proniei,
Scit vorba: „Așa trece, dar' petrele rêmănă“.

Nainte decă române, departă totă din cale,
Ce sborulă spre mărire ți-lar împedecă!
Arătă tu la lume, că'n țerimile tale
Ești domnă tu, nu dușmanulă, că-ți scit chemarea ta!

Oniț.

Pămîntulă și revoluțiunile sale.

Prelucrare liberă după autorulă germănu de Drd. L. R.

Spesele încă nu ară fi tocmai așa de mari,
dacă mai alesă s'ar continuă cu săparea în mi-
nele metalice celea mai afunde, unde de altă
parte lucrulă se plătesce prin exploatare. Ce
e dreptă acăsta întreprindere pôte fi însă împe-
decată de o parte prin apa, care iese din pă-
mîntulă, de altă parte prin căldura crescândă.
Căldura cresce cu 1° după fisiculă germănu

Trebra la 100 de picioră afundime, iar după
Cordier la 22 metri adecă la 70 de picioră.
Renunitulă academică francesă Arago a luată
ca măsură a gradeloră de căldură apa din fân-
tânile artesiane. —

Renunitulă Buffon și după elă mulți na-
turaliști au fostă de părerea, că pămîntulă nostru
este ună sôre mică, care e împrejurată de o

cója. Internulü lui e ferbinte ca sórele, dar pe di ce merge se va totü reci, pânã ce va fi tãpãnü pânã la centru, când apoi elü va fi o massã compactã de ghãtã. Acãsta sórte o va ajunge și sórele nostru, care și pânã acum are pãrți arse de totü și stinse. —

Englesulü Whiston e de pãrere, cã în decursulü timpului tóte apele pãmântului: oceanulü cu tóte rãurile, lacurile și isvórele, cari se varsã în dënsulü, vorü evaporã de totü, pãmântulü se va uscã pre încetulü și sã va aprinde de cãldura sórelui. Omulü cuminte însã nu se va nelinisei prin acãsta și alte hypotese de atare naturã, cari și așa rãmãnü numai hypotese.

Renumitulü chemicü Lomery cugetã, cã ar fi descoperitü prin unü experimentü fiscalü totü secretulü naturei în privința vulcanilorü și a cutremurilorü. Elü adecã a sãpatü o grópã în pãmântü, a umplutu-o cu ferü și puciósã, apoi materia din grópã a umeđitu-o și a facutü de-asupra o boltiturã din lutü. În urma acestei mestecãturi s'a nãscutü multü gazü și o cãldurã așa de mare, încãtü a trebuitü sã urmeze o esplosiune. Prin acestü experimentü a gãnditü elü a fi deslegatü enigma cea grea, dar s'au înșelatü, cãci la urmã s'a convinsü, cã adevãratele erupțiuni vulcanice suntü cu totulü de altã naturã, deși desvoltarea de gazü e totü aceea. Materia esplodatã prin craterere vulcanilorü, pre care noi o cunósemü sub numirea de lavã, nu conține totü acele substanțe, din cari este compusü vulcanulü, ce o aruncã, prin urmare nici vatra ei nu póte fi în cerculü vulcanului aruncãtorü de focü, ci afundü în internulü pãmântului, ceeace o putemü conchide și din multa cantitate de lavã, ce se aruncã. Vesufulü a aruncatü în sutele sale de erupțiuni deja cu multü mai multã lavã, decãtü este conținutulü sãu individualü materialü. Preste cetatea acoperitã de lavã Herculanium s'a aședatü dupã anulü 79 d. Chr. unü depositü de producte vulcanice cam de 100—112 piciorë. Pardosãla cetãtii Pompeji a constatü din lespeđi de lavã, iar împrejurimea Neapolei, în unü cercü de mai multe mile, este o invãlitóre de lavã. Se deosebescü 2 feliiuri de lavã: de feldspath*) și de augit; cea dintãia e mai vechiã și mai ușorã, cea din urmã din timpurile mai nóue și mai grea. Lava se mai împarte în grundósã și care e în formã de spumã. Feliurile de lavã inse au cam aceleși pãrți compunãtore, ca și cum arü fi produse de

una și aceeași fãurie de topitü. De aici s'a nãscutü pãrerea, cã lava provine din massele focóse, ce formãzã centrulü pãmântului. Rola cea însemnatã a vulcanilorü în economia naturei a descriis'o fórte frumosü d-lü Daubeny. Elü a đisü, cã vulcanii suntü facuți cu o prevedere înțelãptã. Ei suntü ventilele siguranței, prin cari se potü scóte materiü din centru, fãrã a face silã mare pãturilorü cojei superficiali a pãmântului. Vulcanii se parü a fi instrumente pentru de a aduce la suprafãtã materiü, cari jacü afundü în intestinale pãmântului și cari pentru tot-dëuna arü rãmãnã închise acolo, dacã vulcanii nu arü fi. —

Numãrulü vulcanilorü e fórte mare.

Americã singurã conține în Cordilieri și pre insule 100 de vulcani. Cei mai mulți se aflã în apropierea mãrei. Numãrulü craterilorü stinși încã e mare. Mai fie-care țerã are vulcanii sei. Francia are la 100 vulcani stinși. Craterulü vulcanilorü sã schimbã mai dupã fiecare erupțiune mai mare. Adeseori deschide lava deschidãturi nóue lângã cele vechi si unori formãzã chiar și acolo craterü, unde mai înainte nici-odatã nu a esistatü. Pre insula Rhodos și pre insula micã Nia, lângã Sumatra, s'a întâmplatü cãtrã finea anulü 1843 erupțiuni vulcanice de o duratã scurtã, cari însã au statü în legãturã cu erupțiunile totü de pre acestü timpü ale Aetnei și cu cutremuriü premergãtorü, cari s'au estinsü preste întregü pãmântulü. S'au simțitü sguduirü fórte puternice în Japania, pre insulele Malaice și cu puținü mai înainte în Guadeloupe, care a fostü nimicitã în modulü celü mai înfiorãtorü. —

În apropierea Siciliei și în direcțiunea insulei Pantalaria s'a rãdicatü în 29 Iunie 1831 dupã unü cutremurü mare o columnã de apã giganticã din mare și dupã clocotire mare și sunetü asurđitorü a formatü o insulã vulcanicã de o înãlțime de 200 piciorë și în estensiune cam de 1½ órã. A cãpãtatü numele de Ferdinandea, dar cãtrã sfrșitulü acestui anü s'a cufundatü pre nesciuteérãsi.

S'au numãratü 227 vulcani activi, dintre cari 28 suntü dubii, vulcani stinși 129, dintre cari 41 dubii.

Vulcanii nostri cei mai apropiați Vesufulü și Aetna nu se ținü de cei mai devastãtorü. Cu tóte acestea unele erupțiuni ale lorü au facutü devastãri destulü de însemnate, și au convinsü pe observãtorü, cã ce puteri naturali se recerü pentru de a ridicã atãtea masse focóse din sinulü pãmântului cu o atare vehemențã și a le

*) Feldspath = földpát = spatum agreste = minerale.

svêrlí afară preste craterü, care craterü la Aetna are o înălțime de 10.202 picioere.

Suntü cunoscute erupțiunile, cari le-a făcutü Vesufülü în 79 d. Chr. In 1631 s'a auđitü în decursü de 6 luni sgomotü subpămênteanü și s'au simțitü sguduiri teribile. In Decembre în fine s'au descărcatü massele focöse, cu o vehementă, care nu se pöte descrie. O mare parte a muntelui a fostü aruncatü în aerü cu mugetü și sgomotü înfiorătorü. S'a vërsatü apoi apă cu focü și petri ferbinți în modü torențialü acoperindü continentlü până la mare, adecä în es-tensiune de 7 mile. Diua s'a schimbatü în nópte întunecösä și preste 4000 ómení s'au înădușitü, arsü și îngrogatü în lavä.

Aetna vomézä mai rarü, dar erupțiunile sale suntü și mai înfiorátore. In anulë 1822 s'a estinsü asupra Neapolului și a împrejurimei sale o nópte întunecösä. In depärtare de 1 milä s'a revërsatü lava de 12 picioere de grösä. Cenușä vulcanică a fostü dusä prin vëntulü puternicü de vestü până la Constantinopole. Una dintre cele mai înfiorátore erupțiuni cade în an. 1669. Deja cu trei septëmâni înainte de erupțiune s'a acoperitü orizontulü cu nori deși. Fulgere teribile au sfërticatü vëlulü desü alü atmosferei aboröse și înădușitóre și tunete puternice au sguduitü insula. Satulü Nicolosi a fostü nimicitü înainte de a fi începutü craterulü a vomä. Lava a începutü a se vërsä în Marte și în decursü de 20 de ñile a ajunsü cu nimicirea până la murü dela Catania, unde cädëndü în mare cu unda au datü unü aspectü frumosü înfiorătorü. In calea acestei nimiciri era o mănăstire frumosä Bernardinä și 13 comunități, fie-care cu 2—4 mi locuitori. După acëstä catastrofä înfiorátore nu a mai rëmasü nici o urmă din aceste locuințe. Dela începutulü până la sfëșitulü acestei erupțiuni, adecä 54 ñile, în jurul muntelui nu s'a vëđutü ñiua sórele, nice nópteä luna séu vre-o stea. — Sgomotulü a fostü așa de mare, încätü s'a auđitü nu numai în Messina, departe cam de 60 mile italiene, ci și pre uscatü până în Calabria în depärtare de 100 mile. Massele de lavä, numite „Sciari“, cari se vërsarä în mare, au arsü încä și în apă mai departe și au încălditu'o în o afundime de 20 picioere, încätü nu ai fi pututü bægä mâna în ea. Foculü însuși s'a estinsü în o lățime de 3 și în o lungime de 17 mile. Cenușä vulcanică a fostü dusä preste 200 mile. Asemenea insula Islandia este preste totü de naturä vulcanică. Aci se aflä câmpü de lavä, ce se schimbä în stânci știrbite,

dealuri de cenușä cu isvóre clocotinde, suprafețe sulfurice cu mocirle evaporátore. Intre vulcani Hecla este mai însemnatü și de o activitate mai vehementä. Intre isvórele ferbinți este mai însemnatü „Gaiserul celü mare“, care ridicä colonne de apă de 10—12 picioere și nu arareori bucăți de stânci la o înălțime de 90 picioere. Zuzätulü și ferberea fluidului clocotindü, dimpreună cu mugetulü asemenea tunetului din interiorul vulcanului së ñice, că ar produce unü spectacolü aträgëtorü-înfiorátorü, care nu se pöte descrie.

In anulü 1774 a fostü mai de totü nimicitä vechia Guatemalä din America de mijlocü prin erupțiunile vulcanilorü apropiati Fuego și Agua, dintre cari celü dintäiu a aruncatü apă ferbinte, cestü din urmă focü, precum și prin cutremurü, cari au însoțitü acestea erupțiuni. Preste 30 mi ómení și-au aflatü aici mórtea, 5000 ómení și-au căutatü refugiu în tinda bisericei. Singurü acestü edificü tare a potutü resista forței elementelorü revoltate și a scäpatü pre cei ce și-au căutatü refugiolü aici.

Fântäni americane, aruncátore de apă ferbinte, aruncä câte odatä și pesci, pre cari îi iau nu din mare, ci din cavernile pämêntului pline de apă.

Cutremurü së parü a stä în legätura cea mai intimä cu vulcanü, ceea ce se conchide din împrejurarea, că cutremurü suntü mai deși și mai puternici în apropierea vulcanilorü, ba preste totü aceia suntü prevestitorü acestora. In urmarea acestora trebuie së căutämü originea cutremurilorü în vetrele vulcanilorü. Cu tóte acestea së aflä regiuni, cari suntü adeseori cercate de cutremurü fără de a avé vre-unü vulcanü activü, așa d. e. țermurulü nordicü alü Africei, Asia micä (Brussa), China cu Japania, Dalmatia, unde nu de multü Ragusa a fostü amenințatä cu nimicire înfiorátore, ceea ce i se mai întëmplase odatä în anulü 1667.

Cutremurulü, ca celü mai înfiorátorü dintre tóte fenomenele naturalü, se ivesce în deosebite forme. Adeseori mișcarea este undulösä, alte ori ié o direcțiune orizontalä estindëndu-se preste unü continentü la altulü și producëndü chiar și în mare revoluțiuni. Cutropirile atërnä dela tãria și numërulü sguduirilorü, cari potü së ñinä dela câteva secunde până la 2—4 minute și potü decurge în intervale de septëmâni, luni, ba chiar și ani. Mișcãrile în formä de vërtejü obvinü mai rarü. Multü cutremuri de abia se observä, alții suntü éráși însoțiti de nimiciri și devastãri, cari tragü după sine miseria cea mai

mare a ómenilor. Unú fisicú díce: Vulcanii se distingú de cutremuri numai prin esistența unui craterú și prin repețirea erupțiunilor în ținuturile din apropierea lorú, — pentrucă tóte cele alalte aparițiuni ale vulcanilorú, pr: vuetulú subpámêntênú asemenea tunetului, clătinaarea, mișcarea și rēdicarea, spargerea pámêntului, vērsarea substanțelorú mineralice vinú înainte și la cutremuri, deși nu totdeuna și deși nu în una și aceeași mēsură. Celea mai multe dintre acestea aparițiuni s'au arētatú la unú cutremurú din anii din urmă (1843), prin care insula vestindică Guadeloupe și capitala Pointe sau Pitre, cu 15.000 locuitori, a fostú în cea mai mare parte nimicită.

Unii cutremuri au fostú așa de violenți, încátú în depărtare de mai multe mile au schimbatú forma pamêntului. S'au întêmplatú de multe ori sguiduri așa de puternice, încátú cățini fórte mari de pétră s'au rostogolitú de pre vēfurile dealurilorú; ba s'au surupatú dealuri întregi și cu ele s'au împlutú văile din apropiere. Riuri, torenți, páraie, isvóre au încetatú de a mai curge, belți mari și lacuri mai mici s'au uscatú

pána în fundú, eșindú afară curundú după aceea în alte locuri. Marea sguiduită se departă în modu sbitú de uscatú, séu din contră se ridică, umflă și este împinsă preste țermuri, în care timpú adeseori vējae orcanele cele mai violente și tóte elementele naturei se părú a se aflá în cea mai mare agitațiune.

Astfelú s'a întêmplatú în Lima, capitala republicei Peru, urmátóarele 2 catastrofe: În anulú 1586 a fostú sguiduitú acolo uscatulú și marea în o estensiune de 100 de mile, încátú nime nu se mai îndoia de sosirea țilei ultime (judecății ultime). Pentru multe mi de ómeni a și sositú țiaua ultimă, pentrucă au fostú nimiciți în modulú celú mai înfricoșatú. Marea spu-megândă, sbiciută de furia cutremurului s'a ridicatú atunci 14 orgii preste starea ei normală. În anulú 1776 a avutú a suferi acēsta cetate impopulată și mai multú, pentrucă cutremuri, cari acolo suntú la ordinea țilei, au fostú în anulú acesta așa de cumpliți și devastatori, încátú au inghițitú întrēgá populațiunea Limei afară de 3 mií suflete.

(Va urmá.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dacă vrei să cânti.

*Dacă vrei să cânti,
Trebue să simți
Doruri, chinú, lacrimí, dureri
Și a viselorú plăceri.*

*Ah! eu dacă cântú v'odati
In versú, séu în melodiă,
Cântú vieța-mi întristată,
Dorú și dulcea bucuriă.*

Elena Lupanú.

Unú copilú de conte.

*Romanú de Antonú Langer
tradusú din limba germánă de Dănilă Sânjoanú.*

(Urmare).

— Miserabilulú me despóie. In casă la noi nu mai are intrare, — i-am datú o întâlnire punctú jumătate la 12 óre în alea suspinelorú.

— Așadară eră voesci a lăsá pe d-șóra singurá?

— Pentru-ce nu?

— Nu se va mânia?

— Nier decátú, din contră, ea rătăcesce mai bucurósă singurá prin salá. Pentru casulú, dacă nu ne putemú aflá mai de timpuriu, ne-amú promisú punctú la 2 óre o întâlnire la unú anumitú locú, apoi mergemú acasă.

— Voi, muierile totuși ve gândiți la tóte, și când plecați acasă?

— Mercurú séu Joi!

— Fiind-că tu sosesci în Paris cu 14 țile mai de timpuriu, mi-ai puté împlini unele însărcinări.

— Cu plăcere, căpitane.

Discursulú deveni acum așa de linú, încátú tinêrulú nu mai pricepú nici unú cuvêntú. Indatá după aceea se ridicară ambe mascele și părăsiră salonulú.

Procopú urmá esemplulú lorú și întrá în salá.

Mulțimea ómenilorú încetulú cu încetulú scăđú și Procopú se puse pre scările obduse cu mătasă roșá delângá orchestrá, spre a ascultá musica. Privia cu plăcere împrejurú și esamina grupele vesele, ce treceau pre dinaintea lui. Elú nu observase, că o mască în

domino negru elegantu se puse lângă elu. Deodată îl întrebă masca în limba franceză:

— Nu ești bine dispusă?

— Nu am fostă bine dispusă, — răspunse Procopu — însă din momentul, în care m'ai avorbită frumósă mască, nu suntă rău dispusă.

— Hm! Fôrte galantă și nici nu fără spirită. Dar spune-mi, ce se însemne complimentulă teu dresu atâtă de fină și cu atâtă ironiă — căci ironie e aceea, că me numesci mască frumósă. De unde scii tu, că eu suntă frumósă?

— Nu te-am numită pre tine frumósă, ci numai masca.

— Ah, așa!

— Dominulă negru risă din inimă cu o vóce jună și drăgălașă.

— Și nu s'ar puté să fiu și eu frumósă? — întrebă ea zidărindu-lă.

— De ce nu? Décă esci așa de plăcută, cum îți este vócea, atunci sum convinsă, că mi-ai plăcé!

— Multă onóre pentru mine. Dar cine ești tu, căci vorbesci așa arogantă despre tine?

— Gâci!

— Ună diplomată?

— Tare greșită.

— Ună întreprindătoră mare?

— Nu.

— Ună studentă?

— Éráși greșită.

Dominulă bătea cu nepaciință cu micile-i picio-ruse. —

— Cređi dóră — țise ea jumătate riđendă și jumătate mâniósă, — că eu am venită pe redută, ca să me tortureză cu gâcirea stărei tale. Dóră ești Garçonu în ună hotelă séu într'o cafenea?

— O nu, iubita mea mască, — căci nu te mai potă numi mască frumósă, — răspunse Procopu, carele își aduse aminte în acestă momentă de perplesitatea, ce i-o pregătise denegarea stărei sale vis-à-vi de Laura, nu aparțină rasei prea lățite a Garçonilor, — nu sum mai multă decâtă o calfă de mésară.

Masca rise cu hohotă, risulă ei posedea ceva se-ducătoră, zăcea ună farmecă infinită în această vóce vială, curată și jună.

— Ună calfă de mésară? esclamá ea riđendă încontinuu, ună calfă de mésară! și vorbește franțu-zesce și se exprimă cu ună avéntă, ca și când ar fi fostă colaboratoră la „Dumas fils“. O du-te, frumóse d-le, eu potă țice astfeliu, căci îți vėđă fața, — vréi să me țir de o nebună, o! nu mé poți amăgi așa ușor.

Și într'aceea luciră de sub larva de mătasă în-tunecată doi ochi focosi așa de atrăgătoră, încâtă Pro-copu, carele precum ne este cunoscută, avea sânge

francesu în vinele sale, fú fără de voiă răpită de ei. Dar euetă la Laura și țise cu ună suspină:

— Și totuși e așa precum îți spună, nu sum alt-ceva decâtă o calfă de mésară.

Masca rise éráși de să se prăpădescă.

— Pre acesta nu-lu poți abate dela calfa lui de mésară, și suspină la aceea, ca ună amoresu nefericită din teatru Gaité, unde prelângă tótă voioșia, totuși sus-pină publiculă mai multă decâtă în tóte celelalte teatre din Paris.

— Ai fostă în Paris?

— Se înțelege, d-lu meu calfă, — căci înconti-nuu te voiă numi așa. Póte că ți-ai propusă a jucă pre calfa de mésară ca și alte masce pre ună domino séu Débardeur. Tu l'asvoulu, Georges Dândin! Tu rămăi așadară calfă de mésară, până-ce o fee plăcută, à la o balletistă, din teatrulă dela pórta Carinthiei sub acompanyarea plăcută a sonurilor de violoncell te aduce de pe calea ta de calfă și te conduce ca pre ună prință Almansor séu don Bilirados în brațele Ce-limenei tale celei multă urmărite și care în fine reese triumfătoare din tóte luptele.

Procopu nu se pută reținé să nu ridă din inimă preste cuvintele rostite de mască. Dama încă rise cu elă, dar de-odată încetă de a ridé și întrebă:

— De cine me țini pre mine?

Procopu nu scia, ce să răspundă la această între-bare căđută din ceriú, totuși gândi, că ar fi mai bine a continuă conversațiunea în tonulă acela, în care se incepuse și răspunse:

— De prima modistă.

— Frumosu! fôrte bine, domnule mésară! Și de ce calibră?

— Marchande-de-modes.

— Nu.

— Cusătoare de cămeși?

— Nu, nu.

— Fabricantă de flori?

— Fi done!

— Artistă de ghtară?

— Departé! tare greșită!

— Eh! cređi dóră, că eu am venită pe redută, ca să me tortureză cu gâcirea stărei tale, — esclamá Procopu repetândă cuvintele, cari le țisese ea mai înainte și imitândă-i tonulă, cu care și-a fostă arătată mânia.

— Bravo! — țise masca, — mai parodiată de minune. Arnald si Bouffée încă nu ar fi nimerită mai bine. Ai talentă de teatralistă.

Procopu cređu că a aflată firulă, carele trebuia să-lă scótă din labirintulă dubietăței sale despre această mască curiosă. Să afla pe acelă timpă în Viena o so-cietate francesă de teatraliști, cari își representa în teatrulă de operă Voudevillele și comediele sale. Re-

pețitele alusiunii asupra teatrului, tonul batjocoritor, cu care vorbea despre teatru, seduseră pre eroul nostru a crede din parte-și, că masca e un membru alu acelei trupe migrante, întărindu-se în acésta credință și prin împrejurarea, că tocmai se potrivea cu o teatralistă francesă de a veni singură pe redută și a glumi cu cine-i dă mâna.

Tóte aceste trecură prin capul tinérului mai iute de cum le-amă pututú noi șerie aici și apoi răs-punse iute la ultima observare a mascei:

— Tu trebuie se șcír judecă, dacă am eu talentú de teatralistú séu nu — căci tu estí —

— Ce?

— O teatralistă!

Dama voia éráși se clătine cu capul, însă își gândi ceva și răspunse cu unú risú, carele nu mai re-suna așa vialú ca mai înainte.

— Ai aflatú, ce se mai negú. Da, eu jocú co-medie.

Tonulú ei deveni aprópe seriosú, când pro-nunciá ultimele cuvinte, dar revení iute la vialitatea ei și întrebá:

— Și la care teatru cređi că ași fi angagiată?

— Apoi tórté naturalú în celú francesú, care jócă în teatrulú dela pórtá Charinthiei.

— Adevératú! Geniulú teu întrece tótá mintea și eu credú tare, că după calfa de mésarú e ascunsú unú diplomatú, unú attaché, căci aceia toți suntú mari în deslegarea lucrurilorú incredibile.

Și éráși risé veselú masca.

Procopú aflá acéstá aventurá fórté amusantá.

— Nu ai voi se-mí dai brațulú și se me con-ducú puținú prin salá, — continuá ea — căci ședú aici deja mai multú de de-ce minute. Atáta nu am șe-đutú în tótá vieța mea.

Procopú grăbí a întinde frumósei necunoscute brațulú. — O mână albá rotundá și aristocraticú finá apărú de sub mânecile de atlas întunecate a Dominiu-lui. Pre acéstá mână selipia o brațare simplá de aurú, care purta ca decorațiune unú unicú diamantú.

Procopú se mirá la începutú de aceea, apoi însă fi vení în minte Laura, și aflá că e tare naturalú, ca o teatralistá se pórté o brațare prețioasă.

Cam de-ce minute încungiurará ei sala și masca desvoltá atáta abundanță de spiritú și voia bună, încátú Procopú se simți orbitú și captivatú. Fără de a fi amorisatú, — căci încă nici nu-i vedúse fața, — totuși deveni încatenatú de dën-sa prin misteriu-lú, ce-lú po-se-de fie-care mascá, mai cu sémá dacă posede ochi frumoși și o vóce plăcutá și dacă acéstá vóce drăgálașá seie vorbí picantú și interesantú, căci ori-ce frasă sin-guraticá devine prin joculú de rachete alú ochilorú fru-moși schinteitorí încă mai picantá și mai interesantá.

— Aici e caldú de nesuferitú, — di-se ea de-o dată — vréu se iau inghiețată. Unde se póte căpătá? Unde e buffetulú?

— Nu șcír?

— Nu, sum de prima-datá pre redută.

— Așa și eu, dar totuși seiu mai bine decâtú tine, imi permiți se te conducú?

— Se întelege, mi-ai fostú atáta timpú conducé-torú, pentru-ce se te demitú acuma, când voiescú se iau o inghiețată?

Procopú audia adeseori, că mascele iubitóre de a face euceriri primescú dela domnií, carí le conducú, a li-se plăti inghiețata și că acéstú momentú se folose-sce spre depunerea larvei și încheierea de relațiunii de confidențe.

Fíind-cá masca l'a provocatú așa-đicéndú a o conduce la buffetú, de aceea nici nu dubita Procopú, că ea nu-și va depune larva, și elú va puté vedé fața persónei, carea începea a-lú interesá din ce în ce mai multú. —

Indatá după aceea ședeau ambií la una din ace-lea mészte micé, carí parú a fi aședate anume pentru conversári de confidențe alorú doi amorisați și pentru șoptirile picante ale mascelorú; înainte lorú se aflá ghiața cea mirositóre, pre care numai cofetarií vienesi o seiu pregăti cu unú atare gustú, însă necunoscuta nu-și depunea masca, deși Procopú o ruga cu insis-tință. —

— Pentru ce? — di-cea ea ridéndú — totú nu ne mai vedemú noi în vieța.

— Aceea ar fi înfricoșatú, — di-se bunulú tinéru cu jale — se nu ne mai vedemú în tótá vieța.

— Lucru naturalú! Ce ași puté începe eu, o prima-doná a unei trupe de teatraliști, cu unú calfá de mésarú?

— Acéstá observare făcutá de stréina în glumá, pe elú l'a atinsú adêncú, aducéndú-i aminte de starea sa și póte că acéstá situație penibilá ar fi ținutú mai multú, dacă nu întrevenea, unú momentú, în care stréina béndú unú pocalú de apă din nebágare de sémá ridicándú-și puținú larva Procopú vedú o falcă de o frumsețe uimitóre și atáta de seducéto-re, încátú uitá de tóte celelalte și esclamá:

— Oho! frumósá mascá acum te potú numi fru-mósá, fiind-cá am vedutú barem o parte micá a feței tale — acum nu-mí mai scapi.

Masca își direse iute larva.

— E o datiná vechiá, — continuá Procopú, că mascele dau celorú sedúși de ele o întâlnire a dóua di séu celú multú în cele mai de aprópe díle fără se le cađá larva, și — și —

— Și apoi?

— Și apoi tu încă trebuie se faci asemenea.

— Cum? eu să-ți dau ție o întâlnire? — esclamă Domino și rise cu atâta voiă, cum n'a mai risu în totă sêra acêsta.

— Îți pare ridiculă? — întrebă Procopu încetă, că-ți ceru o întâlnire. Teatralistele nu trebuie să fie atăt de scumpe în acêsta privință.

— Da, întru-adevăr, — rise ea, — am mai uitată de angagiamentulă meu. Apoi bine, vei avé o întâlnire.

— Intr'adevăr? — esclamă Procopu bucurându-se — pôte că dicit acêsta numai ca să te mântu-ești de mine. Îți vei ține cuvântulă?

— Eu imi ținu cuvântulă totdeuna și sub ori-ce condițiune, — dîse francesă cu o ambițiune, ce Procopu nu o observase la ea.

— Și când imi dai întâlnirea?

— Mâne.

— Și unde?

Ea se cugetă unu restimpă, apoi dîse:

— La pórta principală a teatrului dela pórta Carinthiei, între órele 12 și 1. Me vei recunósce din o „rosă albă“.

— Cerescú! divinú! — jubilă Procopu, carele se predede cu ameteála unei inimí june bórei romantice, ce o suffa acêsta aventurá.

— Acum însé trebuie să me ducú, — dîse ea scoțându o pungă mică rotundă, de care produce luxulă parisiană pentru dame. Atari obiecte elegante se potú vedé în totă frumseta lorú numai în prăvăliele dela Palais royal.

— Ce vréi să faci, — întrebă Procopu.

— Eh, — doră trebuie se plătescú, ce am luatú — răspunse ea.

— Cum? vréi să me faci de rușine și să plătescú înghiețata?

— Și tu-mi faci rușinea a me ține de una din acelea dame, carí primescú a li-se plăti înghiețata decătră ori și cine?

Ea dîse ultimele cuvinte cu o serioșitate, la care Procopu nu făcú nici o reflexiune. Elú deveni totú mai perplesú în fața acestei ființe curioșe, carea aruncă cofetarului o notă de 1 florenú și se sculă fără a acceptá sê-i dé înderéptu. Procopu asemenea plăti iute și-i întinse brațulă, ca să o conducă în sală.

Ea primí brațulă oferitú, dar numai până la ușa salei, acolo se oprí locului și dîse:

— Adio amiculă meu, îți mulțamescú pentru sêra plăcută, ce mi-ai făcutú. Rémâi sănétosú!

— Nu-mi permiți să te însoțescú în sală?

— Nu, te vei întóree în buffetú și vei rămâné acolo o jumétate de óră, apoi poți veni în sală, căci atunci eu o voiú fi părăsitá.

— Apoi!

— Nici uná „apoi“, — dîse ea în unú tonú, în care se vedea unú felú de poruncă — „eu vréu așa“.

— Și decă eu nu voiú ascultá, ce va fi atunci?

— Decă în acêstá jumétate de óră te vedú prin sală, atunci inderéptá mă vei acceptá mâné la întâlnire.

— Oh! pentru acêstú prețú sum gata la ori-ce sacrificií, mâné însé vii de bună-sémă?

— Să-ți mai spunú încá odată, că me îndatinezú totú-dcuna a-mi ține cuvântulă?

— Pardonú!

— Mâne între 12 și 1. Rémastú bunú!

Intinse mâná, pre care o sérutá elú cu focú, apoi dispărú dinaintea ochilorú lui, ca fea din povestí, nelăsându în urma ei decătú o suveniré ameteítóre.

Procopu Hlaby asceptá cu mare punctualitate o jumétate de óră, însé în ultimele minute nu-și mai putea astémperá nepaciința și se reintórse în sală.

La intrare stete locului și privi cu precauțiune în tóte părțile.

Orologiulú celú mare aréta óra a dóuá după mieđulú noptíi.

Fiind-cá sala era mai gólă, vedú pre dama, cu care și-a petrecutá așa de bine părăsindú și ea sala la brațulú unei alte dame.

Acêsta damá purta unú domino surú cu ornamentú rosa și Procopu credea ca sigurú, că e totú acelu domino surú, carele avuse mai înainte acea întrevorbire secretá și curiosá cu capitanulú Stavinsky, a cărei martorú fusese elú din întâmplare.

Cine a primitú vr'odatá o întâlnire dela o mască, căreia în decursulú balului nu i-a căđutú larva, acela scie, cu câtá nerăbdare se așteptá momentulú, în carele se se deslege enigma și frumósá necunoscutá se se schimbe în o frumósá cunoscutá. Misteriulú încate-néză cu mai mare putere fantasia omenescá și astfelú și Procopu petrecú restulú noptíi fără somnú și prelângá tóte aceștea fórte puținú a cugetatú la Laura.

Máiestrulú Novotny făcú ochi marí, când calfa sa a dóua dî la 10 óre se puse în galá, — căci elú, după cum scimú, nu era amicú alú galei, dar fiind-cá Procopu ilú asecurá, că vestmintele de galá ii suntú nenicunjuratú necesare pentru o visitá în scopulú căștigărei documentelorú sale de călétorie, consimțí la acea, murmurându numai preste împrejurarea, că o calfa trebuie să se îmbrace în fracú negru, pentru căștigarea unui passaportú.

Abia ne veți crede, că tinêrulú bărbatú, carele trebuia să aibá o întâlnire între órele 12 și 1, stetea deja la 11 óre la pórta nu prea frumósá a teatrului dela pórta Charinthiei. Din acêstú edificiu nesece lucrátorí asudați scoteau părți de scená, în care timpú Procopu avú ocașiune a privi prin ușile laterale deschise în interiorulú întunecosú alú teatrului, unde tocmai se ținea o probá și fiind-cá la acêstá probá nici nu se cãnta nici nu se juca, ci numai se vorbea, de-acea elú cređú, că proba se ține de cătră artiștíi francesi, în alú cărorú șirú, precum scimú, considera și pre masca sa.

Cătră 12 óre se fini proba și Madames les actrices trecurá repede una după altá pe denaintea lui în mantile vechișore și în vêlurí închise; dar deși una și alta în trecătú aruncarú câte o privire fugitivá asu-

pra frumosului tinăru, totuși acăsta era numai o privire indiferentă și din întâmplare și nicăiri nu apărură rosa albă, care i-o promisese fea povestilor de pre redută ca semn de cunoăcere.

Procopu s'ar fi mâniatu preste acăstă amăgire, dar i veni în minte, că momentul fericirii trebuia să apară numai între orele 12 și 1 și că o damă așa de amabilă, ca masca sa, nu se putea prezentă în unu costum neglesu de probă la o întâhnire, la care elu își făcuse o toaletă atât de splendidă.

Bătă 12. Servitorii teatrului închiseră porțile castelului farmecelor, în carele fea sa prin aparița ei pământescă fericia în totă séra mi de muritori.

Procopu se uită în dreapta și în stânga, pe stradă în sus și în jos, — nu se arăta nici o rosă albă.

Elu află îndată éraš lucrul natural, că fea rosei albe nu voia a-se arăta în minutele prime ale terminului prefapt și otări a mai asceptă cu paciintă.

Cātu de mare era acăstă paciintă se cunosea mai bine de pre pașii cei iuți, cu cari măsura elu spațiul denaintea porții teatrului. — Acesti pași deveniau cu fiecare pătrară de oră mai mari și sēmănu cu pașii de asaltă, când în fine orologiul bătă 1.

Fea cu rosă albă nu era aici.

Dar Procopu, împacientulă, stete deodată locului și se capacită pe sine însuși, că întârzierea feei sale e esplicabilă, că adecă va fi reținută pôte-că de vreun eveniment neasceptat și va veni la totă casulă mai târziu între 1 și 2 ore și că prin urmare trebuie să ascepte până la 2 ore. După aceea își începă din nou marșulă seu de parade înaintea porții dela operă cu o nepaciintă constantă, proprie amoroșilor. Ne iertați spresiunea, fiindcă mai bună nu amă putută află.

Pôte-că s'ar fi determinat a-și prelungi promenada dela 2 — 3 ore, în casulă dacă asceptata sa ar întârziă, dar aventura sa luă deodată o schimbare neasceptată, care pentru bietulă tinăru avea într'adevăr ceva misterios.

Din piața Lobkovitz venia ună echipagiă elegantă, trasă de doi cai focoși, ornată cu o marcă de conte pe ușă și condusă de ună cocieră în livree bogată, a cărei fisionomie i se pără cunoscută deși o învălea o perucă împulverată ca și fețele celor doi servitori gallonați, ce steteau dinapoi.

În fine i veni în minte, că acela este cocierulă, carele adusese pre d-nulă său, pe contele d'Aubusson Ardaigne, în acea nopte fatală, în strada coloritorilor. Fiind-că își întorse astfelă atențiunea asupra cocierului, nu observă de loc, ce se petrecea în interiorulă trăsorei.

Deja când echipagiulă încorda la colțulă spitalului cetățnescu, apără pe ferăstră capulă măiestos

alū unei fetițe cam de 17 ani, carea îmbrăcată cu gust și eleganță ședeă lângă o dămnă mai bătrână, care putea să-i fie o bunică.

Ochiulă ei albastru seducătoră părea a cereă ceva și anume la porțile teatrului dela pórta Carinthiei, și când observă acolo pre tinăru ce ascepta, se vedea pre gura ei fină ună surisă de indestulare și mâna ei mică și delicată redică cu o mișcare interesantă o rosă albă în ferăstră.

Însă atențiunea lui Procopu aparținea în acăstă momentă, după cum seimă, cocierului Jean Tavardinet și astfel se întâmplă, că elu numai în ultimulă momentă, când echipagiulă se apropiase deja tare de elu, observă capulă seducătoră alū fetiței și mâna cu buchetulă albă.

În acăstă momentă cădu rosa cea albă la picioarele sale.

Fermecată de aparița amabilă, inspirată de semnulă din mâna ei, stete ună momentă locului, îndată după aceea însă redică rosa de jos și o apăsă pre buze.

Dar pre fea răseleră nu o mai vedă, căci trăsura mergea pre ulița teatrului spre strada Carinthiei și încordă la stânga în altă stradă.

Acum i veni în fine în minte, că elu nici nu șeia, cine a fostă fea: voia să afe acea cu ori ce preț și alergă după trăsura cătu 'lu puteau duce picioarele.

Trebuia să fugă bine, ca să ajungă echipagiulă așa departe și să pótă vedé, cum se opri trăsura înaintea unui palat, cum săriră servitorii și deschiseră ușă, precând portarulă își ridică pălăria înaintea celor, ce se scoborau, dintre cari dama cea mai tinăru aruncă o privire răpede pre strada Carinthiei în sus și se părea a privi cu mulțămire rosa cea albă în mâna tinăru. Îndată după aceea dispără și ea în palat.

Într'acea sosi și Procopu fără resuffare și fiind-că vedă, că ună negustoră, carele stetea înaintea uși boltei sale, salutase cu ună complimentă pre cele, ce sau scoborită din trăsura, îlă întrebă pre acesta:

— Mă rogă, cine e dama cea tinăru? locueșce aici?

Negustorulă măsură pre întrebătoră din capă până la picioare și răspunse apoi cu acelu tonă îngâmfat, care-lă folosescă cetățenii simpli, când vorbescu despre nescă cunoscuți nobili:

Să întélege de sine, că o cunoscu, fórte bine o cunoscu, altcum nu mi-ași fi permisă a salută o damă așa destinsă. E contesa Leonia, fica contelui d'Aubusson-Ardaigne și locuesce aici în palatulă tatălui ei; adecă dealtecum nu mai locuesce aici, căci în astă séra plécă întreaga familiă la Paris, o daună nerebonificaveră pentru mine, pentru-că pierdă în contesa o cunoscință escelentă.

Procopu își înclină capulă tacendă. Elu simți, că pentru elă dauna era mai mare, decâtă pentru neguțatoră.

(Va urmă).

Răposatul.

Humorescă de A. Balázs.

Eu, Iuliu Kovács, secretarul ministerială demisionată de bună-voință, m'am căsătorit acum 4 ani cu o văduvă amabilă și ciustită. Dacă aș daogă, că am făcută acestă pasă din înclinare, nu se va miră nimeni, că la câte-va zile după căsătorie eram sub pantofi. N'ăș spune adevărul, dacă aș susține, că mi-ar fi fostă neplăcută în cele dintâi săptămâni. Acestă timp mi-se părea ca o ghirlandă de rose, ală căroră mirosă mă ținea într'o amestelă continuă.

Dar deja la câteva luni începu a simți ghimpii, făcându neplăcută descoperire, că lanțulu nu era de flori, ci construită din feră, a căru greutate din zi în zi era mai nesuportabilă.

Femeia mea nu suferea să petrecă mai multă timp afară din casă. Și de-orece avereă noastră comună — ea avea bani, ér eu o moșie frumușică — permitea să ne putemă lipsi în economiă cășii de salariulă meu, ea pretinse să renunțu la postă și eu ascultai; curându însă regretai pasulă pripitū, neavându nici o ocupațiune. Me apucă dorulă, să conducă însu-mi economiă proprietății mele. Și la acēsta se opuse. Cum se nu. Ea nu se învoiesce să se îngrope așa de tineră!

Părea foarte răsfățată. Primulă ei bărbatū, doctorū în filosofie și profesorū la universitate, trebuie să fi fostū unū molatecū, și astfelū ea fusese și la acela domnū în casă. Așa susținea celū puținū femeia mea într'una, arătându-mi pe răposatulă ei ca idealū și modelū demnă de imitatū.

Dar ori cum să fi fostū bărbatulū ei întâiu, chiar dacă aș fi cređutū tôte laudele, cu cari îl grămădea femeia mea spre marea mea supărare, eram prea sătulū de starea cea tristă, și me decisei să-i punū capetū cu ori-ce prețū.

Dar cum?

Într'o după amēzi tristă de tōmnă, ședeam în odaia mea în o dispozițiă sufletescă foarte deprimată, fiescându turbatū portretulă bărbatului primū ală femeiei mele, pentru care soția mea ar fi pututū alege de altmintrelea unū locū mai potrivitū decâtă tocmai odaia mea. Nu mă puteam uită la acestū chipū fără ură, fiindū convinsū, că acestū bărbatū era causa tuturoră suferințeloră mele.

Și totuși are o față nevinovată, fără reutate. Numai dacă n'ar rîde tot-déuna! Rîde pôte pentru-că am luatū pre văduva lui de soție? Ori i-se pare chiar prea comicū, că e atâtū de laudatū după mōrte.

Cum a fostū de bunū! Plinū de dragoste, atentū, politicosū, și afabilū! Unū idealū și unū modelū adevăratū.

Posibilū, că a fostū și dacă e adevăratū acea, cu ce me năcăjese într'una femeia lui, respective a mea, apoi trebuie să fi fostū unū erou de pantofi, care niciodatā n'a cunoscutū altă voință, decâtū pe a femeii sale. Cum? e adevăratū?

Nu răspunde ci numai rîde! Nu e cu tactū dela Emilia se vorbeșcă atâtă de elū. Răposatulū aci, răposatulū colo, — așa vorbea răposatulū, așa făcea răposatulū!

Deschisei odaia soției mele, să-i dicū o bună-diminēta.

Se sculase deja și ne întelnirămū la pragū.

— Erăși reutate ce esti! — țise ea rîdēndū. — Nu vrei să te îndrepti nici odată? Întri ca unū pompierū și spariți pre omū! Răposatulū obișnuia la o astfelū de ocaziune a veni frumușelū pe vērfulū degetelorū până la sofă, a se plecă încetinelū și a me desceptă prin o sērutare lină depusă pe obrazū s'au frunte. Nu țise pare iubite amice, că acēsta e multū mai poeticū și mai cu simțū?

— Iubită Emilie! mie mi-se pare numai, că din partea ta ar fi cu multū mai delicatū și mai cu minte să nu amintesei așa desū pre acelu răposatū, — răspunsei eu rēu dispusū.

— Copilū mare! — observă ea rîdēndū cochetū — cine va fi gelosū pe unū mortū?

— Nu-i destulū de periculosū pentru mine, că a făcutū casū de precedentă, și că tu la ori-ce întrebare s'ar ivi, te provoeci la elū? Și-apoi decă m'ăși putē măcarū convinge întru câtū suntū de adevărate laudele, cu cari îl grămădesei neîntreruptū!

— Cum? mai dubitezi în cuvintele mele? Acēsta n'a făcut' o răposatulū:

— Nu credū epitafulorū și discursurilorū funebre. Ele de regulă mintū. Dar grăbesce de te îmbracă, altfelū întărđiemū de operă.

— Nu suntū încă nici cinci ore — țise ea lingușindu-se. Vino, să ședemū și să povestimū puținū. Sēu nu mai ai nimicū de spusū? Cum suntū bărbaiți! Câtă vreme nu voimū să-i ascultămū, au tot-déuna atâtă materialū de vorbitū, dacă însă dorimū să vorbeșcă, nu mai sciu țice nimicū. Vai! Răposatulū a fostū o excepțiune și în privința acēsta. După nuntă nu s'a schimbatū de locū, celū multū s'a făcutū mai complexantū și mai delicatū.

— Sum curiosū a scii, ce țiar țice renumitulū răposatū în momentulū acēsta.

— Sē-ți spunū. Înainte de tôte mi s'ar uită în ochi și-ar țice: așa o lucrē n'a mai vēđutū în viață

și apoi m'ar rugă să-i mărturisesc sinceră, ce mijloc miraculos întrebuinteză spre conservarea obrazului meu; s'ar jură apoi, că ar pute vedé prin nasul meu, atâtă e de fină. Ce privesce buzele mele, despre ele n'ar țice nimic — ei

Și rîdendă șiretă, îmi întinse buzele, ér mie nu îmi rămase altceva decâtă să le sărută.

— Așa ar fi făcută elă?

— Da, așa acum te am dragă. Acum ești ca răposatulă și ași dori să fii în multe privințe ca elă, atunci ași fi cea mai fericită femeie de pre pământu.

— Vreau să-ți spună ceva, dragă. Totu respectulă umbreloră, însă răposatulă tău trebuie, că a fostă ună bărbatū simplu și prostū, dacă nu-și puté petrece timpulū cu lucruri mai înțelepte, decâtă făcendū complimente femeii sale.

— Oho! elă vorbea cu mine și despre lucruri practice! Spre exemplu îmi țicea: Apropo, dragă, ce țici de pălăria cea nouă a Clementinei? Mie-mi place fôrte. Forma-i elegantă și nu e scumpă de locū, numai patru-șeci-și-cinci de florini. Dacă-ți place, îți comandeză chiar așa una. Ei bine, își pôte închipui cineva o atențiune mai delicată?

— Și asta o numești tu o conversațiă practică?

— Ascéptă, — altădată îmi țise: véra acésta e grozavă, arșita insuportabilă. Ce crești, n'ar fi bine să ne refugiămū pe câte-va săptămâni la o scaldă s'au la umbra unui isvorū ascunsū în adâncimile pădurilorū?

— Și ce răspundeai? — întrebai ironică.

— Ce-mi poruncia datorica de femeie, — țise ea cochetū, — răspundeam: eum vrei, cum poruncesei iubitulū meu! . . . Din tôte acestea ai puté vedé, că nu e cuviinciosū a calumniă pe răposatulū!

— Bine, dragă, înțelegū, am înțelesū pre deplină — țisei eu abia stăpânindu-mi escitarea. — Dar du-te odată de te îmbracă, căci dacă nu te grăbesci nu vomū auzi nimicū din actulă primū, ouvertura și așa amū perdu'to cu povestile.

Își doresce o palărie nouă și se gândese la băi, asta-i limpede! Pentru a cunoșce acésta nu era lipsă de o minte prea ageră. Dar i-am cumpăratū în vara acésta deja două palării noué. Dreptū că Clementina are érași palărie nouă și merge la băi.

Ér îmi dedură ochii de icóna predecesorului meu.

Și acéstu omū era membru alū academiiei și profesorū de filosofie la universitate! Dacă ai fostū filosofū, pentru ce ai suferitū abuzurile femeii tale?

Unū măgarū ai fostū dar nu filosofū!

Acésta e odaia mea, aci suferū numai portretele astorfelū de bărbatū, pre cari îi stimezū, ér pre tine te disprețuescū! Facă Emilia ce-i place cu elă! Aci nu va mai fi suferitū. La o parte cu elă!

Cu acéstea îl rupsei năcăjita din cuiū. Inse

spre uimirea mea în părete era o firidă, și în ca. . .

O carte! Ah! Diărulū soției mele!

Mai întâiu să vedemū datulū din urmă, care va fi în totū casulū, celū mai interesantū.

„Vineri în 10 Decembre 1876“.

Ce-i asta? Numai astăđi avemū acéstu datū!

„Julius e iubitū, bunū, dar — dar — unū bărbatū ca ceialaltū; arrogantū în fericirea sa, înclinândū spre flegmă și tirănie. O, bărbatū aceștia! — Fôrte adeseori simtū compătimire pentru elū sërmanulū, deóre-ce cuvântulū „răposatulū“ tot-déuna influințeză neplăcutū asupra lui! Dar ce să facū? Este o apărare proprie. Mai bine să sufere puținū elū, decâtă să perdū eu puterea asupra lui. Destulū am suferitū sub tirănia primului meu bărbatū, celū puținū acum să me despăgubescū“.

Visezū? — Sum totalū amăgitū, redusū la o păpușă, la o jucărie. Femei, femei! Cine vè va sci cunoșce vr'odată?

Dar să vedemū, ce a scrisū, precând trăia răposatulū ei.

„Luni în 15 Martie 1872.

„Chiar șese săptămâni suntū de când sum liberă. Și și dacă nu fericită, dar celū puținū mulțămită?

„Fericită? Fost'am óre-cândva? Nicî odată, decâtă în copilărie! Nu din iubire, ci numai pentru plăcerea părinților m'am căsătorită. Și după ce bărbatū.

Abia, acum începe predica!

„După unū învățatū posomoritū, urțiosū și secū.“

Ce să însemneze acésta?

„Care pôte se fi fostū omū bunū în felulū seu, dar era egoismulū și prosa personificate“.

Ipoerita, cum mi-lū laudă tot-déuna!

„Tot-déuna și în tôte era normativū caprițilū și voia lui. Nicî odată n'a îndeplinitū macar una din dorințele mele cele mai modeste, dacă-lū costa câtū de puțină jertfă. — Nu vreau eu! — ce gândesei! — Dă-mi pace! — În chipulū acesta dură obiécniua a-mi respinge dorințele. Și nu-i destulū că ședea elū totū acasă ca o molie de cârț, dar nice mie nu-mi permitea să mergū unde-va. Chiar singurei mele amice Clementina îi opri intrarea în casa noastră!

Cum m'am înșelatū; bêtrânulū fusese unū adevératū filosofū.

Incepui a simți muștrări de consciință pentru-că fusesem așa nedreptū până acum față de bravulū răposatū.

„Și nu îndrăsneam nicî să-i răspundū, fiind-că cea mai mică contradicere îl irita și mânia lui nu cunoșcea margini. Apoi cum mă lăsa să umblu îmbrăcată! Dumneđeule!“

(Va urmă).

Literatură poporală.

Chiuituri dela Sibiiu.

Culese de *Paraschiva T. Simtionă.*

De cându-să am totă iubită,
 Dar ca badea n'am găsită,
 Nier la față, nier la dosu,
 Nier la trupă așa frumosu.
 Că i trupu ca clinu,
 Fața ca trandafriu;
 Din obrază îi pică sânge,
 Când îl vëdă inima-mi plânge;
 Când îl vëdă Dumineca,
 Mi s'aprinde inima;
 Când îl vëdă în sərbători,
 Me iau junghiuri și fiori;
 Când îl vëdă în ți de lucru,
 Me'nfișoră în totă trupu.

Mândră de dragostea noastră,
 O'nflorită ună pomă în cóstă,
 O'nflorită și-o făcută fragi,
 Cum ne-amă avută noi de dragi;
 O'nflorită și-o făcută pere,
 Cum ne-amă lăsată de cu jele.

Spune bade mumă-tă,
 Să-și mai opréscă gura,
 Să nu me vorbéscă 'n sată,
 Că pe tin' te-am fermecată;
 Când oi prinde a fermecă,
 Nu farmecă de vița ta,
 Ci farmecă de ună neamă mai mare,
 Să sciu că pică la prinsóre.

Mândruliță de demultă,
 Nu gândi că te-amă urită,
 Te-am urită pe-o ți ori două,
 Dar prindemă dragoste nouă. —
 Pus-am gândă să te urescă,
 Dar ca tine nu găsescă.

Du-te bade și iar vină,
 Nu me mai lasă străină;
 Că de mi lasă o lună,
 Mi găsi pe câmpă nebună
 Și de mi lasă mai multă,
 Mi găsi mórță 'n pământă.

Aforisme alese despre femei, amoră și căsătoră.

Etrase din diverse colecțiuni de *Jeronimă Barițiu.*

Ceea ce de ordinară la femei se numesce vir-
 tute e fórte deosebită de ceea ce se denótă cu acéstă
 numire la bărbați; o femeie fórte bună ar fi totuș
 încă ună bărbată fórte miserabilă.

Pope.

E sigură că D-șeu a făcută pe femei numai
 pentru a îmblândi pe bărbați.

Voltaire.

Bărbații judecă după motive; judecata femeiei
 e amorulă ei; unde nu iubescă, acolo femeia deja a
 judecată.

Schiller.

Femeile iubescă puterea, fără să o imiteze; băr-
 bații delicatéta fără ca să o arate și ei.

I. Paul.

Umanismulă e virtutea femeiei, generosi-
 tatea acea a bărbatului. Seesulă frumosă simte de
 obicei mai multă delicatéta ca noi, posedă însă fórte
 rară generositatea noastră.

A. Smith.

Femeile deplângă pe cei morți, pentru a mișcă
 pe cei vii.

Saint Evremond.

Cine nu cunósce versulă poesiei: „Nu“ ală fe-
 meiei însemnéză nimică?

Shakespeare.

Femeile o pătescă cu sărutările ca noi cu pă-
 harele de vină: unu, încă unu, până ce cădemă.

A. Lindner.

Preferă mai bucosă a mă certă cu crivățulă
 turbată, cu elementele revoltate, cu natura rebelă, de-
 câtă cu o femeie revoltată.

Lafontaine.

Femeia e în stare să ducă cu șurța mai multă din
 casă afară, decâtă câtă recoltă ar puté vreodată aduce
 bărbatulă cu carulă.

Rückert.

Vița femeiei se póte împărți în trei periode: ele
 viséză amorulă, esercită amorulă, regretă amorulă.

A. H.

Diverse.

Sciri literari. *Arta de a trăi* e titlul unei broșuri, ce domnul Jeronim G. Barițiu a scos în zilele aceste de sub tipariu la Brașov. Această broșură e o traducere după Stugau (August von Schmidt), care în 12 capitole cuprinde celea mai frumoase învățături, de cari un creștin are trebuință întru ajungerea fericirii temporare precum și a celei eterne. Citirea acestei cărți e un adevărat nutrement spiritual și un înșor bogat de alinare, mângâiere și înpintinare pentru ori care om, al cărui suflet nu e încă înrăutățit cu desăvârșire. La urmă are un adaos de aforisme foarte instructive, de bar. Ernst de Feuchtersleben. Recomandăm cu căldură această aparițiune literară publicului român cetitoriu. Broșura se estinde pe 203 pag. 8° mică. Se află de vânzare în comisiune la librăria Ciureu Brașov, cu prețul de 50 cr. séu o corónă. Totu dela aceea librărie se poate procura pentru prețul de 12 cr., o mică broșură în versuri intitulată „Piram și Tisbe, și Echo și Narțis.

Reportul alu XXX-lea despre gimnasiul superioru fundaționalu din Năsăud pentru anul școlastic 1892/3, conține întâiu biografia meritului profesor Măsimu Popu, apoi următoarele informațiuni: Gimnasiul se susține din fondul școlastic centralu alu foștilor grănițeri din districtul Năsăudului. În anul 1892 s'a spesat din acestu fondu pentru trebuințele personale și reale la gimnasiu 16.931 fl. 16 cr., ér pentru anul 1893 suntă votați 18.188 fl. 52 cr. v. a. În administrațiunea direcțiunei gimnasiale se află următoarele fundațiuni și deposite gimnasiale: A. Fondul pentru școlarii lipsiți în casu de morbu cu o avere de 4636 fl. 08 cr. B. Fondul pentru rechisite la desemn și musică cu 2945 fl. 33 cr; C. Fondul societății școlarilor cu 2954 fl. 44 cr., D. Fondul Petru Puiu, cu 248 fl. 39 cr., E. Depositul „Todoru Dumbrava“ cu 72 fl. 42 cr. și F. Depositul pentru maiailu școlarilor cu 87 fl. 79 cr. v. a. — Fondul de ajutorare „Vasile Nașcu“ dispune de o avere de 2215 fl. 04 cr. Banii acestor fonduri și deposite se află elocați spre fructificare în cassa de păstrare „Aurora“ din Năsăud. La gimnasiu au funcționat în anul școl. espirat 14 profesori, numărul școlarilor a fost de 233, dintre cari 224, români, 1 maghiar și 8 germâni. Societatea de lectură a școlarilor a fost condusă de domnul profesor Grigore Pletosu. Anul școlastic venitoriu se începe cu 1 Septembrie n. e.

Vandalisme. Cu ocaziunea întorcerei Românilor dela impunătorea și mărșă conferință națională din Sibiu, despre care am făcută amintire în numărul trecut alu fôieii noastre, maghiarii din Turda și-a ținut de mare vîrtule patriotică, ca să demoleze casele fruntașilor români de acolo. Înverșunarea acestoră desmățați a fost așa de mare, încât numai prin energia deosebită a gendarmariei și în urmă a miliției aduse dela Clușiu a putut fi domolită. N'a apucat a trece scârba acestui vandalism turbat, când din nou primim scirea despre săvîrșirea unui vandalism și mai înfricoșat la Oradea mare. Preteceștul acestei sêlbătăcii din urmă este o broșură a unui pre-

otă din diecesa Orădi, Adalbertu Pitucă, pusă în pensiune pentru neghiobiile lui, în care broșură, această existență fatală denunță pre episcopulu și consistoriulu dela Orade, precum și corpulu profesoralu din Beiuș de propagatori ai daco-romanismului. Acestu faptu discutat de foile maghiare cu rea voință și tendință a aprins sângele aloră mai bine de 4000 de maghiari oradani, cari înarmați cu petri și prăjini întonându „Kossuth-nota“ și „Szózat-ul“, au spart ferestrele reședinței Escelenței Sale Michailu Pavelu între strigăte salbatice de „Abzug Pavelu“. Escelența Sa însă n'a fost acasă. Apoi au spart ferestrele dela casa canonicilor gr. cat. și a alumneului român. Au bombardat biserica catedrală română gr. cat. și casele advocatorilor români Duma, Buna și Zigre, precum și locuința redactorului Ardeleanu. Căpitanul orașului, comisariulu de poliție și poliștii au fost bătuti. Abia cătră miezul nopții, după ce s'a recurs la ajutorul miliției, s'a putut restabili furia asiatică. Paguba cauzată Românilor prin acestu înfricoșat vandalism se urcă la suma de 50,000 fl.

Personalu. În 24—27 Iulie n. s'a ținut în Budapesta esamenele cu candidații de oficeru la honveđi. Intre 70 inși veniți din tôte unghiurile Ungariei uniculu român, ce s'a supus acestui esamenu, e simpaticulu tineru Gavrilu Blăndu, fiulu notariului din Herina, care trecendu esamenulu cu mare succes a făcut multă bucurie părinților și cunoscuților. Dorim și din parte-ne acestui bravu tineru succesu pre gréua carieră, căreia s'a dedicat.

Invitare. Adunarea generală a „Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“ pentru anul curentu se va ține în Năsăud la 27 Augustu n. și zilele următoare.

În numele comitetului despărțemintului Năsăud și a comitetului de primire îmi iau voe a invita cu tótă onóra pe P. T. Public și în deosebi pe membrii Asociațiunii și pe toți spriginitorii scopurilor ei se lea parte la adunare, precum și la festivitățile, ce se aranjază din ocaziunea adunării. — Din programa specială împărțășescu spre orientare, că:

La 26 Augustu st. n. va fi primirea comitetului centralu și a ôșpeților la gara căii ferate din Bistrița de cătră comitetulu de primire, la granița despărțemintului nostru de cătră comitetulu acestuia, ér la intrarea în Năsăud de cătră reprezentanța opidului, de cătră inteligință si popor.

La gara din Bistrița e îngrijit de trăsuri cu prețuri moderate. De sară iluminăție, cină comună.

La 27 Augustu 8 ôre a. m. liturgie în biserica parochială gr. cat.; după ședință banchetu, de sară concertu.

La 28 Augustu ședințe; de sară balu. În ziua următoare (29 Augustu) excursiune la băile din Sângeorgiu și Valea Vinului.

Ca secțiunea pentru încuarterare și cea pentru aranjarea banchetului se se pôtă orienta de timpuriu, rogă pe toți căți intenționază a ne face onóra și a participa, se binevoescă a ne încunoscință despre acestu până la 20 Augustu. Adresarea este a se face la subscrișul. Pe urmă însemnă, că invitări speciale nu se trimitu. Năsăud, 29 Iuliu 1893. Pentru comitetulu despărțemintului și de primire: Dr. Ioan Popu, dir. desp.